Бутенко В. В.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і фінансів;
Журавель А. А.,
студентка 3 курсу, спеціальність
«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»;
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова (м. Одеса)

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Оптимізація структури капіталу є одним із ключових завдань фінансового управління підприємством, оскільки ефективне співвідношення власних і позикових коштів визначає фінансову стійкість, інвестиційну привабливість та прибутковість бізнесу.

Оптимізація структури капіталу – це важливий етап стратегічного аналізу капіталу підприємства, який полягає у визначенні такого співвідношення між вартістю власного капіталу підприємства та вартістю залучених коштів, за якого досягається максимальна ефективність діяльності підприємства при збережені фінансової стійкості [1]. На структуру капіталу впливають такі чинники, як масштаб діяльності, стадія життєвого циклу підприємства, галузеві особливості та загальноекономічні умови. Особливої актуальності ця проблема набуває в періоди економічної нестабільності, коли підприємства змушені переглядати стратегії фінансування для підтримки ліквідності та мінімізації ризиків.

В умовах воєнного стану підприємства в Україні зіштовхнулися з необхідністю залучення додаткових фінансових ресурсів для відновлення діяльності, компенсації втрат та забезпечення операційної безперервності. Це спричинило зміни в капітальній структурі компаній, зокрема зростання частки позикового фінансування, що підвищує ризики фінансової нестабільності. Таким чином, питання формування оптимального балансу між власним і залученим капіталом набуває критичного значення для підтримання довгострокового розвитку підприємств.

Особливу роль у процесі оптимізації капіталу відіграє взаємодія підприємств з державою. У періоди економічної кризи чи воєнного стану держава виступає як важливий стабілізатор, надаючи субсидії, гранти, пільгові кредити та інші механізми підтримки.

Основними підходами до оптимізації структури капіталу є [2]:

- оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності;
- оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації вартості капіталу;
- оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації фінансових ризиків.

Вибір підходу до оптимізації структури капіталу залежить не лише від стратегічних цілей підприємства, а й від зовнішніх економічних умов.

У сучасних реаліях українські компанії змушені адаптувати свої фінансові стратегії до викликів, спричинених війною, що вимагає впровадження додаткових заходів для збереження фінансової стійкості та підтримки ефективної діяльності [3]:

1. Скорочення рівня позикового капіталу, що дасть змогу знизити фінансовий тиск на економіку;
2. Проведення перемовин із кредиторами щодо розтермінування, перенесення або продовження термінів сплати наявної заборгованості;
3. Залучення інвестиційного капіталу або додаткового власного капіталу;
4. Використання державних грантових програм або пошук альтернатив із залучення державного пільгового кредитування бізнесу;
5. Скорочення та оптимізація виробничих та невиробничих витрат;
6. Оптимізація структури обігового капіталу шляхом управління дебіторською заборгованістю.

Вказані напрямки оптимізації капітальної структури допоможуть українським компаніям стабілізувати фінансову стійкість і підвищити конкурентоспроможність під час воєнного конфлікту, а також забезпечити підготовку до виходу на міжнародні ринки після його завершення. Управління капіталом є складним процесом, що включає аналіз фінансового стану для прийняття рішень щодо формування структури капіталу та залучення додаткових фінансових ресурсів. Основна увага приділяється ефективному використанню власного капіталу, адже він є найдешевшим і найпривабливішим ресурсом, хоча його повернення може зайняти довгий час, що часто змушує компанії звертатися до зовнішнього фінансування.

Після завершення конфлікту підприємства будуть стикатися з новими викликами, такими як відновлення виробництва, залучення нових інвестицій та вихід на міжнародні ринки. Оптимізація структури капіталу в цей період повинна включати розгляд довгострокових перспектив, таких як розширення експортних можливостей, інтеграція в міжнародні ланцюги поставок і розвиток інноваційних технологій. Інвестори будуть звертати особливу увагу на те, як швидко підприємство може відновити свою діяльність і повернутися до прибутковості після періоду війни.

Список використаних джерел

1. Іщенко Н. А. Управління капіталом підприємства: теоретичні та практичні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2024. № 70. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-108.

2. Пігуль, Н. Г., Дехтяр, Н. А., Пігуль, Є. І. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. *Інфраструктура ринку.* 2020. Вип. 48. С. 251–256. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/48_2020_ukr/48.pdf.